

Josep Enric Dallerés

Quan descobreixo la poesia de Miquel Martí i Pol, a començament dels anys 70, és amb *La fàbrica* i, si mal no recordo, amb una sèrie de poemes fotocopiats que em fan a mà i que corresponen a *El poble*.

D'entrada, allò que més m'interessa en aquells moments és, a més de la temàtica, en especial la de *La fàbrica*, el to dels seus escrits, que, al meu entendre, ve de la sobrietat retòrica, de la senzillesa dels mots que utilitza, de l'austeritat sintàctica que n'aguditzen la crítica, la denúncia.

Després, i encara dura!, ja llegeixo tot el que escriu, llegeixo i ho torno a llegir, incansablement; m'interessa la remor dels seus versos, la veu que flueix del silenci de les seves paraules:

"Queda't on ets i encén-me la mirada".

Miquel Desclot

M'admira la seguretat amb què Miquel Martí i Pol va trobar de seguida el seu particular llenguatge poètic, i l'eficàcia amb què l'ha sabut modular al llarg dels anys i dels termes. I, sobretot, em meravella com amb aquest llenguatge ha sabut esdevenir la veu de la seva gent en un grau com potser només ho havien fet Verda-

Jordi Sardanedas

Cada poesia comença amb una veu, amb la manera com la veu es troba instal·lada dins la llengua. La veu de Miquel Martí i Pol és transparent, d'una excepcional naturalitat. (Em permeto de dir-ho així, potser sobretot perquè el que ara podem fer és principalment escoltar-la en l'escriptura!) La llengua, la veu el fa parlar, amb una eficàcia punyent, de la circumstància, proclamada o copsada en personatges, i de l'existència viscuda sense escarafalls, experimentada amb clarividència. Suggerixo que aquesta és la clau de l'èxit, evident, que per a nosaltres és la poesia de Miquel Martí i Pol.

Francesc Parcerisas

La poesia de Martí i Pol és ben representativa de l'evolució de la poesia catalana contemporània. Va des d'un neorealisme a la italiana, pavesià, fins a un treball de reflexió sobre la intimitat, ple de connotacions líriques. I això passant per temes com la reflexió amorosa, la reflexió sobre la mort, la malaltia, o la fugacitat del món que coneixem. Aquest "espectador furtiu de mi mateix" que tanmateix és capaç de ser "present en el present" és l'exemple de l'objectivitat que la poesia ha intentat assolir a través de l'exploració de la intimitat. I no és poca cosa.

guer i Sagarra. En els temps que corren, això mereix algun nom hiperbòlic com ara prodigi. Per mi, la seva obra culmina entre 1955 i, posem, 1975.

Carles Duarte

La poesia de Miquel Martí i Pol és honesta i valenta. No hi ha exercici de retòrica, sinó la terra, la gent, el batec autèntic de l'home lúcid que viu d'una manera plena la seva relació amb el món. No hi ha ficció, sinó una gran tendresa i l'esperit crític de qui es vol lliure. Són molts els qui s'han dit l'amor amb els seus versos. I molts, també, els qui han reconegut en els seus poemes un sentiment o un anhel cívic compartit. L'obra de Martí i Pol dóna a la poesia catalana tota la força del present.

Marc Granell

Celebrar Miquel Martí i Pol és celebrar la Poesia. La de debò. Aquella que, al llarg de la història, tan poques oportunitats hi ha hagut de celebrar amb raons indiscutibles. La que és llegida generació rere generació, perquè commou, fa més savi, i conhorta la solitud i la por que tots som. La que Miquel Martí i Pol ens ha ofert i continua oferint-nos des de la seua mestria i la seua generositat. Es un rar privilegi poder agrair personalment la seua Paraula a un dels pocs poetes realment mereixedors d'aquest nom que en el món hi ha hagut. Aprofitem-lo.

Gaspar Jaén

Els poemes de Martí i Pol ens ajudaren a entendre el valor poètic de la quotidianitat, dels rars moments de plaer, bellesa i alegria que ens procuren els dies, però també dels moments de malaltia i de dolor (i de la solidaritat humana i de l'esperança que sovint comporten). Una veu calmadament sàvia, extensa i profunda, que ens fa mirar amb comprensió la vida.

Joan Margarit

L'aspecte de la poesia de Martí i Pol que més m'interessa és el de la seva utilitat, aquella faceta que la situaria dins el qualificatiu de "poesia necessària". Però necessària no pas a nivell social, que és el que volia dir per exemple Gabriel Celaya, sinó necessària per a la identitat sentimental dels lectors. En Miquel és, en aquest sentit, el poeta social de la intimitat.

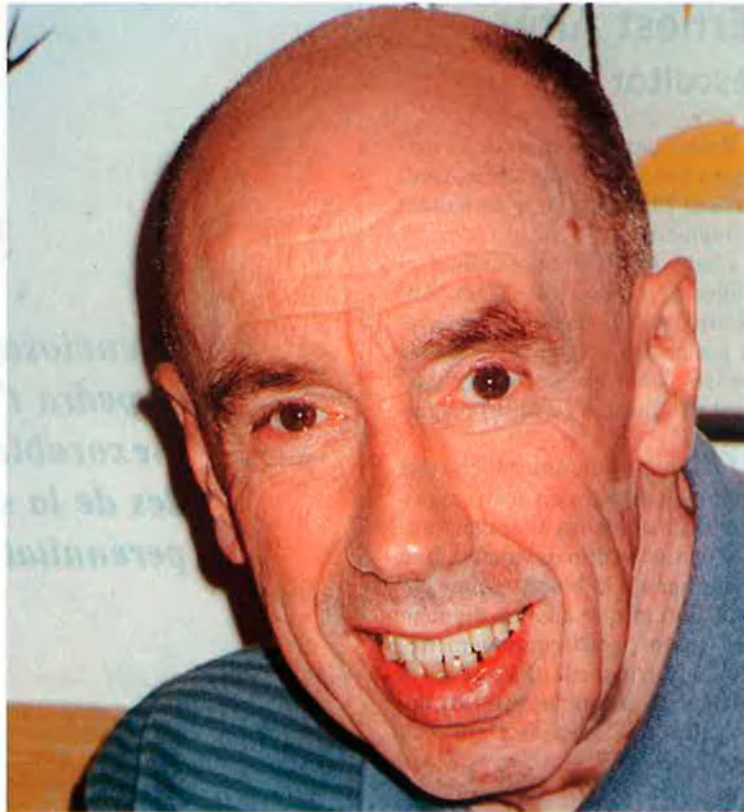
Biel Mesquida

Miquel Martí i Pol és un amic. Miquel Martí i Pol és un poeta amic. Conèixer-lo és estimar-lo. I això per partida doble: un prodigi. Té una habilitat genètica per fer versos (de vegades li he dit que xerra amb comptadíssims decasíl·labs), i una sensibilitat treballada amb esforç intel·ligent per explicar al lector idees, sentiments i sentits que sense els seus versos no hauria conegut mai: no

hauria sabut. Mestre de sabers i de sabes, da-li cebes! Per molts anys!

Josep Piera

Per a mi Martí i Pol va ser una gran descoberta en un moment determinat, quan apareix el que, per al meu gust, és un dels seus millors llibres, *La pell del violí*. La seva poesia té tres èpoques: la primera, per a mi, de poc interès, la segona, que inclou entre d'altres *Vint-i-set poemes en tres temps*, *Estimada Marta* i *La pell del violí*. I la tercera correspon a la consolidació de masses. Des d'un punt de vista poètic és més repetitiva. De tota manera, la cultura catalana ha necessitat sempre uns referents, i ja era hora que ho fos un poeta. Estic molt content que es faci un homenatge a un escriptor viu, per mostrar que la tradició lírica és viva, que no és una tradició fossilitzada.

ARXIU MARTÍ I POL

En la seva opinió, Josep Piera ens comenta: "La cultura catalana ha necessitat sempre uns referents, i ja era hora que ho fos un poeta. Estic molt content que es faci un homenatge a un escriptor viu, per mostrar que la tradició lírica és viva, que no és una tradició fossilitzada."

SKI ORDINO ARCALIS

Molt més del que t'imagines

*Reserves d'estades d'esquí
Programes de 2 a 7 dies amb:
forfet, hotel, escola d'esquí,
Centre Esportiu d'Ordino, museus...*

Tota una Vall de sensacions a la vostra mà

Informació i Central de Reserves tel.: + 376 73 70 80 Fax: + 376 83 92 26
www.andorra.ad/comuns/ordino. e-mail: ita@andorra.ad

Ernest Altés, escultor

Potser perquè venim de la mateixa boira i ens agrada el fred; tant el Miquel com jo treballem lentament.

L'any 1992 vàrem publicar el llibre *El silenci* (Ed. Maià, Andorra), però l'havíem començat a gestar uns catorze anys abans, sense saber-ho del cert, parlant de l'horitzó i d'altres magnituds.

És l'obra d'un autor, però que som dos: no saps on acaba el poema i on comença el gravat; potser perquè venim del mateix fred i ens agrada la boira, moltes coses, no cal que ens les diguem: les sabem, però continuem treballant lentament. Fa set anys que anem bastint la capsa on desbar l'esperit quan està sol. Sol que no escalfa.

Jordi Bosch, actor

El plaer de dir la poesia d'en Martí i Pol és comparable a dir Shakespeare. Lliscuen les paraules, i les idees es fan entenedores. L'un i l'altre s'interroguen constantment sobre la naturalesa humana.

La grandesa d'en Martí i Pol és la seva simplicitat. Dir les seves poesies és un privilegi per a qualsevol actor.

Jaume Juez, pintor

Em demanen unes ratlles, set en concret, perquè parli de l'obra d'en Miquel i em recalquen que siguin de l'obra i no de la persona, encara que em penso que, en aquest cas, entre home i poeta, no en podria saber fer la tria.

M'emocionen els seus poemes i m'emocio quan estic amb ell

3

*Silenciosa,
la pedra t'interroga,
inexorable,
des de la seva lenta
perennitat immòbil.*

Joan Pere Viladecans, pintor

Des d'una tendresa i una aparent i certa humilitat Miquel Martí i Pol ha sabut connectar, molt especialment a partir del llibre *Estimada Marta*, amb la sensibilitat dels altres i dels lectors. Miquel Martí i Pol és un poeta del seu temps i això el porta a acceptar els riscos del compromís, cívic i emotiu, en un procés essencial i de recerca de la fondària vital, de la conducta humana.

durant les xerrades que fem de tant en tant. És, sens dubte, el millor poeta català viu que tenim.

Compromès, sensible, just i amant del silenci. Per sort, des del seu Roda de Ter natal en Miquel Martí i Pol ens continua regalant amb la mesura justa alguns poemes, de tant en tant, que, agraïts, recollim i saboregem en el més estricte silenci, com a ell li agradaria que fés-sim.

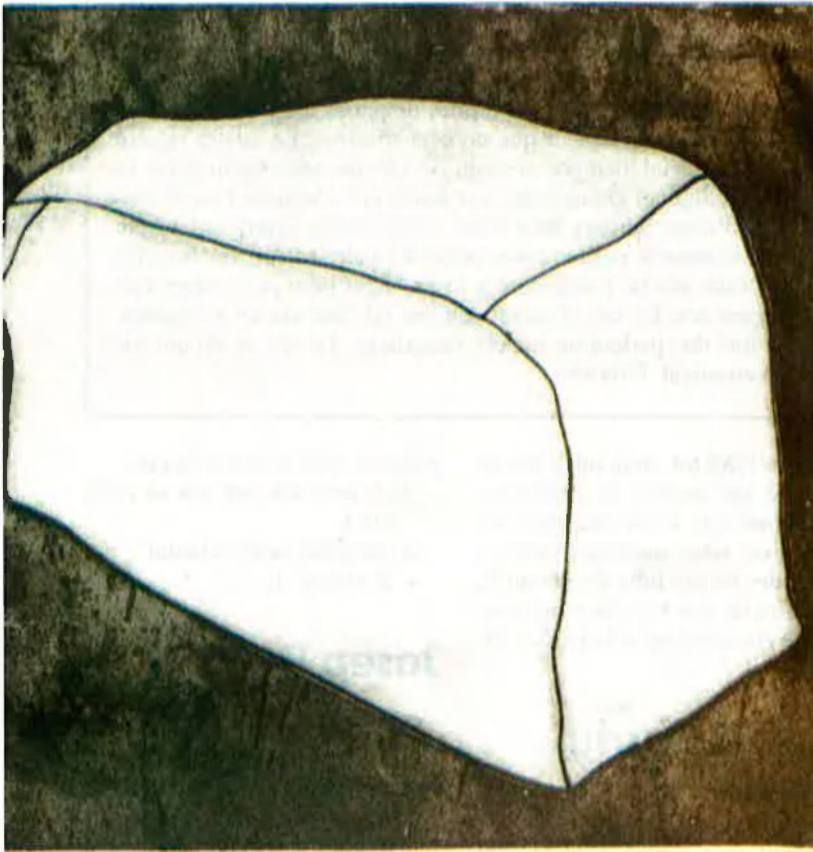
Antoni Miró, pintor

A Miquel Martí i Pol, esbós de lletra

"...Minucios, dibuixes clarobs-curs
damunt la pell cansada i vehement..."

El poeta, l'amic, em va obsequiar amb cinquanta-set versos

EDITORIAL MAIA

Emma Vilarasau, actriu

Si és fàcil de comunicar-se amb la seva poesia, fàcil de fer arribar les seves imatges, fàcil d'omplir la sala amb les sensacions i emocions que suggereixen els seus poemes, amb tot és difícil d'explicar allò que la seva poesia provoca en ser llegida. Durant una estona, en la foscor de la sala, notes com la gent s'abandona, es deixa penetrar per les paraules i finalment se sent més acompanyada.

i, amb ells, amb la seua presència al sud nostre. (A la nau volàveu junts, Miquel, Montserrat, Lluís). La tardor al Sopalmo fou primavera i flor d'ametller.

Aquí, a la vora de la frontera, al migdia del carrascar alcoià, roda la Roda del Ter com la roda de la vida i del temps.

“...Et penso molt, amic llunyà, i em plau conversar amb tu silenciosament...”

Paco Muñoz, cantant

Quan jo comence a cantar, l'any 76, ja cante el Miquel, i poc després el conec personalment. Ell i l'Estellés són a la base del meu treball. Els admire i els estimo. *In memoriam* és l'excusa per a conèixer-lo personalment a Roda de Ter. El 24 d'abril de 1996, al Paranimf de la Universitat de Barcelona, en

l'acte central de l'homenatge universitari, tinc la sort de poder cantar mirant-li els seus ulls clars i vius, tan plens d'alegria i vida. Bon vent i barca nova, Miquel, que diria l'Ovidi.

Nina, actriu

Vaig tenir el gran goig de poder compartir una lectura de poemes d'en Miquel Martí i Pol amb tres persones que els diuen meravellosament bé, en Miquel era un “espectador” més, en acabar els va dir: “M'heu fet sentir que sóc un gran poeta” .

Ens vàrem quedar sorpresos... cadascú que en faci la lectura que vulgui... com en els seus poemes...

Per què Miquel Martí i Pol?

M'agrada llegir Miquel Martí i Pol perquè em sedueix de tal manera que em fa reflexionar amb una fluïdesa i sinceritat que, per mi mateixa, ni mai que m'ho proposés assoliria.

Xavier Turull, músic i compositor

Fa molt em va caure a les mans un llibre de Miquel Martí i Pol. Quina meravella i quin goig! Les paraules hi cisallen la imaginació amb lluna i vida..., i m'hi vaig sentir immersit.

Anys després, a Roda de Ter, ens vàrem conèixer. Era una plàcida tarda i les paraules fluïen en una gran entesa.

Gràcies, amic, per la teva poesia i per la teva amistat.

Toni Vidal, fotògraf

Els ulls d'en Miquel són de setanta anys; a dintre, s'hi llegeix la saviesa de set-cents, i quan miren un amic, mai no diries que en tenen més de set.

En Miquel és per als amics com la mel per a les abelles.

Imatge extreta del llibre-objec-te 'El silenci' en el qual conviuen poemes inèdits de Martí i Pol i gravats de l'escultor Ernest Altés. Aquest llibre va ser editat el 1992.

Actualment tots dos autors preparen un altre llibre-carpeta que tracta de la soledat i que també aplegarà un recull de poemes i de gravats inèdits.

David Altimir

Quan vaig a casa d'en Miquel, vaig primer de tot a veure la Montserrat, que és la meua mare. En Miquel és el seu segon marit (el primer és el meu pare) i també la persona que ara hi conviu i amb qui comparteix il·lusions, projectes i segurament dificultats. Per això, i per tot el que m'ha donat, el meu primer sentiment és de gratitud. També li agraeixo profundament la seva sinceritat perquè, tal com diu ell mateix, s'estima la gent pel que són i no pas pel que li són. Els moments de conversa que compartim són per a mi lliçons de vegades dures de sentir perquè et trobes amb aquesta seva recerca obsessiva de la pròpia coherència que, de vegades, et fa avergonyir de la teua ingenuïtat.

Marta Curriu, néta

La veritat és que no sé gaire que dir. O més ben dit, no sé gaire com dir-ho. De fet qui escriu és ell, oi? Bromes a part, allò que puc dir és que l'avi sempre està pendent del que faig, del que llegeixo, del que m'interessa o em preocupa. Però jo sempre l'he vist malalt d'esclerosi múltiple, i amb la cadira de rodes, i suposo que això ha fet que la nostra relació sigui una mica especial. Com que aquesta malaltia li afecta la parla, a mi, sovint em costa d'en-

Mariàngels Martí, filla

Se'm fa difícil, en poques ratlles, de parlar del pare. De fet, si m'hi posés, segurament que no acabaria mai. La nostra relació és ben especial, ben poc corrent. No cal que ens vegem gaire, ni que ens diguem grans coses, per sentir-nos còmodes l'un al costat de l'altre. Sempre hem estat conversadors aferrissats i hem sabut compartir moltes coses sense fer gaire soroll; ens hem picat l'ullet sovint, i amb això n'hi ha hagut prou per a saber què ens passava. De fet, el secret deu ser, tal com diu ell a vegades, que tots dos parlem un mateix llenguatge. De fet, és ell qui me l'ha ensenyat. Gràcies.

tendre'l del tot —una mica potser també per manca de pràctica—. Ens hauríem d'escoltar més sovint, de totes maneres, però, a vegades no fan falta les paraules, i amb una sola mirada o un somriure ens entenem a la perfecció.

Serafi Curriu, gendre

Quan vaig conèixer en Miquel Martí i Pol, i d'això ja fa divuit anys, ell ja estava malalt d'esclerosi múltiple; ho dic perquè la nostra relació sempre ha estat presidida pels efectes d'aquesta malaltia.

En aquest breu espai també m'agradaria de deixar constància del tret, a parer meu, més significatiu d'en Miquel: la seva capacitat d'analitzar, situar i, malgrat tot, superar, tant com li és possible, les dificultats que la vida li ha presentat. És per això que

pregona amb convenciment: "Solc rera solc pel mar de cada dia,] pas rera pas amb voluntat d'aurora."]

Josep Dot

En Miquel i jo tenim una relació bastant íntima, i el fet de tenir lligams familiars ens uneix molt. Recordo encara quan li van donar la notícia que havia guanyat un premi, era el primer que li atorgaven i crec que a càrrec de *Destino*. Anàvem a cal metge (en aquell moment érem pacients del mateix metge), i estàvem junts quan li van dir que li havien donat el premi.

Crec que a Catalunya el valoren molt més que no pas al poble, perquè quan, algú, el tens a prop no el valores tant com quan ve de lluny.

Josep M. Martí i Pol

Per a uns germans que durant vint-i-cinc anys han compartit el mateix sostre i que han passat la vida entre els carrers d'un poble petit, els seus records tenen molt en comú.

M'agrada de recordar els dies que tu i jo agafàvem l'auto de línia fins a Vic i allà un tren fins a Barcelona. Asseguts l'un davant de l'altre, a l'anada quasi mai no ens dèiem res. A la tornada, quan el doctor Castella ens havia dit: "Bueno, això va bé, torneu d'a-

Jordi Martí Feixas, fill

Una de les coses que de sempre ha caracteritzat la relació que he mantingut amb el meu pare han estat les paraules; i no pas les paraules *escrites*, sinó les paraules *dites*. No em fa gens de vergonya de dir que no he estat un lector habitual de la seva poesia, encara que molta gent se'n sorprengui. No sé quins motius explicarien aquest fet, però, posats a buscar-ne un, suposo que té a veure amb el que deia més amunt. Amb el pare hem passat, i passarem, moltíssimes hores parlant —jo més que no pas ell, tot s'ha de dir—, compartint idees, preocupacions i inquietuds. Però sempre amb la voluntat de convertir les converses en una excusa per a pensar el món i pensar-nos.

quí a quinze dies”, sempre teníem motius de conversa.

I això va durar més de quaranta anys. Fins que no tornàvem a casa, com devien frisar el pare i la mare!

Ramon Martí i Pol

En Miquel és el segon de tres germans, en Josep, el Miquel i jo, que sóc el petit, en Ramon. En Miquel Martí i Pol és el meu germà que s'ha convertit en un poeta reconegut a tot arreu i de qui jo estic molt orgullós, perquè em penso que s'ho mereix sobradament.

Joan Rosanas

Recordo quan li vaig muntar el primer recital poètic, això era a

l'època franquista, ara deu fer quaranta-cinc, quaranta-sis, anys. Aquest recital va tenir molt de ressò i això va animar-lo a continuar fent poesia.

En aquella època en Miquel era un home molt inquiet, amb tendències marxistes. I jo li vaig aconsellar: “Qui et ve a veure? Solament capellans amb escoltes. I tu has de menjar de la poesia. No siguis el poeta dels comunistes, has de ser el poeta de Catalunya”. En Miquel no podia ser un poeta fet a mida d'un partit, no podia ser una titella d'un partit. I d'això, se'n va adonar i va evolucionar com ha fet tothom.

Montserrat Sans

Parlar d'en Miquel com a dona seva m'és molt difícil, i també

una mica delicat. Potser em seria més senzill de parlar-ne com a admiradora de la seva poesia, perquè així va ser com el vaig conèixer.

Gairebé tothom coneix en Miquel com un home amable i amb una rialla sempre a punt, però és clar, no sempre és així, i conviure les vint-i-quatre hores del dia dóna per a moltes coses, i no sempre agradables, com és de suposar. Amb tot, viure amb en Miquel no resulta gens difícil. Al contrari, m'ha donat una pau interior que abans no tenia.

Com que en una circumstància com aquesta no es tracta pas de dir totes les virtuts ni tots els defectes, em limitaré a dir que l'estimo molt com a home i que, com a poeta, m'ha agradat sempre, tot i que de vegades li he qüestionat alguns poemes seus.

El poeta, amb la seva família més pròxima. D'esquerra a dreta i drets es troben Jordi Martí i Pol (fill), Marta Curriu (neta), Mariàngels Martí i Pol (filla), els seus nets Marçal i Oleguer. Asseguts veiem la seva dona Montserrat Sans i ell.

Els veïns

Carme Crous

Tenir en Miquel i la Montserrat de veïns és un privilegi que tan sols tenim els cinc mil habitants de Roda.

Veiem el mateix cel, el mateix riu, els mateixos arbres..., però si de tant en tant llegim un dels seus poemes, tot el que veiem s'il·lumina amb la seva poesia.

Tenim molta sort de tenir un veí com en Miquel.

Carme Garolera

De tots els anys que et conec, que ja són uns quants, que t'ajudo a mantenir en forma aquest cos que tu descrius com a feixuc. Feixuc per a moure's, però ràpid i segur de pensament.

També tu amb les teves paraules, opinions respectuoses, analitzant les coses, m'ajudes a mantenir en forma l'esperit analitzador, tan necessari per a les situacions i vivències.

M'agrada de tenir-te de veí, i et desitjo que els setanta no et pesin gaire. Com deia la teva padrina Pa-i-ciència.

Mercè Pagès

Sóc una amiga i admiradora d'en Miquel, però l'amistat em ve del meu marit. Tots dos eren veïns i amics des de sempre, i de

grans van treballar a la mateixa fàbrica en feines diferents. De vegades el meu marit arribava a casa i em deia: "Avui hem tingut una xerrada amb en Martí i Pol". Jo volia que m'expliqués la seva conversa amb el poeta, perquè m'agradava la manera com en Miquel enfocava les coses. Quan va començar la seva malaltia, anàvem alguna tarda a casa seva, i per a mi era una estona molt agradable. Sempre queestic amb en Miquel em trobo molt bé. És una persona que, al seu costat, t'hi fa sentir bé, molt bé.

Xavier Baurier

Espai clar, pulcra estança i racó d'assossec defineixen l'àmbit propici del nostre poeta. Sempre a punt de fascinar amb una profunda mirada, en Miquel t'envolta de placidesa a l'instant amb una riulla ampla i a voltes sonora. Té, per a qui el freqüenta, l'adient relació d'afecte, amb un tracte exquisit que transcendeix el vincle mateix de la parla.

I és que per dir en Miquel fa servir el cor.

Jaume Salés

En Miquel Martí i Pol, m'agrada de recordar-lo d'abans. Em refereixo de final dels anys 40 o de començament dels 50, quan ell de veritat feia vida social a Roda.

Francesc Ribas

Un poble com el nostre sent un sa orgull del seu fill poeta. No en va, gràcies a ell, hem superat l'anonimat geogràfic i ens hem posat en un dels primers llocs referents de la literatura i la poesia catalanes. En Martí i Pol representa la síntesi perfecta de la nostra gent, la d'un poble treballador que malda per guanyar-se la vida i alhora somniador, ple de poesia a tots els vents, sobretot els de la senzillesa i el cultiu de la llengua. Ningú com ell no ha sabut captar l'esperit humà, la franquesa de l'expressió i la intimitat sagrada de la paraula. Roda de Ter ha estat sempre capdavantera en la defensa dels valors patris. En Miquel Martí i Pol hi ha reeixit en perfecta simbiosi amb la vila. I com no podia ser d'una altra manera, tots dos, el poeta i Roda, en gaudeixen el reconeixement.

Alcalde de Roda de Ter

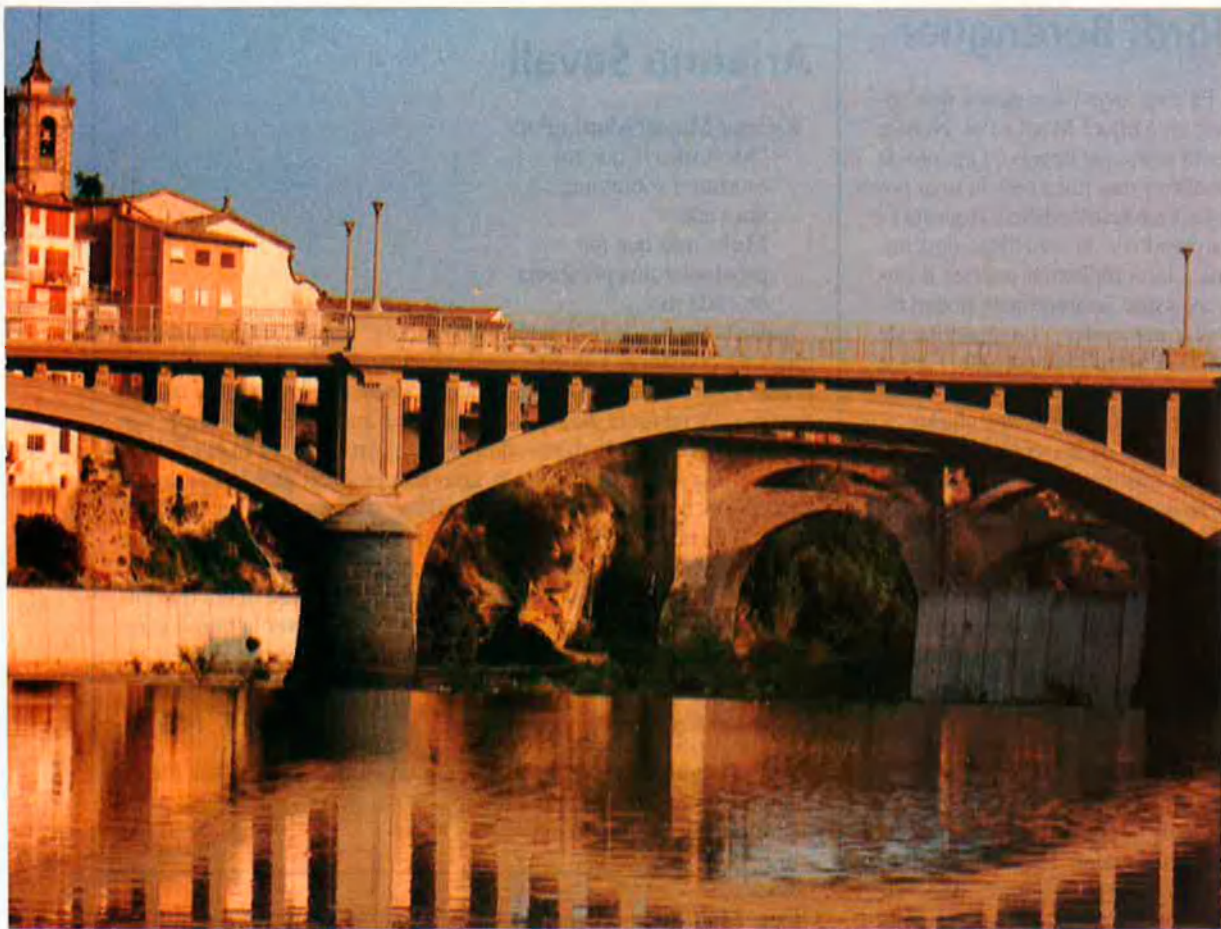
I m'agrada sobretot de recordar quan, integrats a la Penya Literària Verdaguer, ens reuníem el diumenge al matí a casa d'un poeta, en Josep Clara, ell, en Josep Puigdollers, l'Emili Teixidor i jo. Amb la presència inestimable de Miquel Arimany, que venia de Barcelona per ensenyar-nos català i literatura. Sembla com si fos ahir mateix!

Josep Serra

En Miquel va ser el meu amic d'infància. Junts vam coincidir a la mateixa escola i, més tard, en les nostres activitats teatrals i d'esbarjo de joventut. I ara, gràcies a ser veí, novament hem refet la nostra amistat. Ell i la Montserrat formen una família molt agradable per la seva manera de ser i bon tracte. Des del jardí, davant mateix de casa seva, tinc l'ocasió de comprovar de prop l'interès que desperta la se-

ARXIU MARTÍ I POL

L'alcalde de Roda de Ter relaciona Martí i Pol amb el seu poble:
 "En Martí i Pol representa la síntesi perfecta de la nostra gent, la d'un poble treballador que malda per guanyar-se la vida i alhora somniador, ple de poesia a tots els vents."

va persona i la seva obra, amb la quantitat de visites de tota classe de personalitats que diàriament passen pel seu domicili.

Pere Serra

La relació personal amb en Miquel Martí i Pol ve de temps, tot i que ara, i aprofitant el veïnatge, puc veure'l i parlar-hi més sovint. El tracte ha estat i és molt cordial. Sovint li demano col·laboracions i haig de dir que sempre, tant ell com la Montserrat, m'han obert les portes de casa seva de bat a bat. De la seva obra, no en parlaré, perquè no sóc el més indicat. Però he pogut constatar la seva popularitat i com n'arriba a ser, d'accessible. Per mi és un orgull poder dir que sóc fill de Roda de Ter. I dir, també, que sóc veí i amic del poeta més llegit de Catalunya. Els qui tenim aquest privilegi –que ho és–, moltes vegades ho ignorem

–sense mala intenció–, i ens n'adonem quan, per coses de l'atzar, parlem amb gent allunyada del nostre entorn.

Joaquim Soler

Recordo de quan ell, molt jove, i jo no tant, cantava a la nostra església com un rossinyol. Vaig viure al mateix carrer que ell, i el vaig veure créixer i madurar, el llibre sempre sota el braç. Actualment en Miquel és un silenciós veí meu de qui solament em separa una paret de totxanes. En Miquel fa molts anys que ja no pot cantar, però a la seva silenciosa habitació neixen poètiques estrofes que el vent pertot arreu del món escampa. La seva admirada Montserrat l'ha ajudat molt a no decaure..., ha continuat amb entusiasme. Quan en Miquel em troba, o jo el trobo a ell, sempre somrient m'allarga la mà.

Albert Toneu

La meua relació amb en Miquel Martí i Pol va ser molt intensa al col·legi, des del 1939 fins a la primavera del 1943. El 1943 ens preparàvem per a l'examen del segon curs de batxillerat. Ell es va posar a treballar i venia al col·legi a les sis del vespre. Estàvem sols, sense el mestre, i repasàvem les assignatures. Fèiem algun parèntesi i em parlava de l'ambient de la feina i ens explicàvem acudits. El recordo també, radiant curses de ciclisme que s'organitzaven al poble, fent d'arcàngel Sant Miquel als pastoretts, i en més activitats. El 1950 i 1951, no ho recordo bé, vaig assistir a la lectura que va fer del poema premiat a l'Institut d'Estudis Hispànics de Barcelona. Tinc moltes més coses per explicar, però he sobrepassat l'espai concedit. Miquel, que visquis molts anys!

Jordi Berenguer

Fa cinc anys i dos mesos que conec en Miquel Martí i Pol. Només en fa setze que llegeixo i intento de conèixer una mica més la seva poesia, i em resulta difícil. Aquesta és la paradoxa: la senzillesa de l'home i la complexitat poètica d'uns versos que, aparentment, poden resultar entenedors. La sinceritat de Miquel Martí i Pol sorprèn, i ara ja no sé si em refereixo a l'home, a la seva poesia, o a tots dos alhora.

El motiu de les converses, entre tantes més coses, és la seva obra, però sempre se li endevina l'emoció, quan parlem dels seus referents poètics. Per això calia que em referís a ell i a la seva poesia, perquè la pregonesa dels seus versos es reflecteix en la seva mirada, la seva tendresa i els seu silenci.

Leonor Berja

Llegir la poesia de Miquel Martí i Pol és tenir la sensació d'haver-lo conegut sempre, que, els seus poemes, els hem viscuts nosaltres en tots i cadascun dels seus moments. Martí i Pol és capaç de dur la seva paraula a qualsevol àmbit, fer poesia de la història de les persones. Unes vegades són històries meravelloses, unes altres vegades, històries terribles, però ell les tracta amb tanta sensibilitat i sovint amb tanta tendresa que es pot dir que són històries palpables, viscudes per nosaltres.

Begoña Achau*

Poeta,
estàs assegut,
mai no t'aixeques...

Viatgen els teus poemes.

Poeta,
estàs callat...

Parlen els teus poemes.

Però tu, Poeta,
et comuniqués amb els ocells
i, després,

canten els teus poemes.

És bonica, la teva vida, Poeta.

*als onze anys

Arianna Savall

Estimat Miquel Martí i Pol:

"Molt menys que res
escriure i sobreviure
ara i adés.

Molts més que tot
proclamar una presència
en cada mot..."

Aquests versos de la "Cançó amb enigma" van ser un dels primers que vaig començar a llegir quan tot just tenia quinze anys, i la teva poesia va entrar en mi profundament com una dolça melodia que no em deixava en tot el dia. No saps de quina manera els teus mots van ser presents en tota la meua adolescència. Amb la teva manera d'estimar el dia a dia, de copsar la grandesa en cada gest invisible, de percebre la bellesa de les coses senzilles, se'm va obrir un nou món infinit, i és així com vaig començar a fer cançons amb els teus poemes, malgrat que ells ja tenien la seva pròpia melodia.

L'arpa i la meua veu es van unir al teu cant, fins aquell dia que ens vàreu acollir a casa vostra, a Roda de Ter, on vaig fer la humil ofrena de les cançons. Espero algun dia tornar-vos a veure i poder viure aquell instant meravellós.

"Vent en el vent,
silenci en el silenci."

Ara i sempre les teves poesies seran un camí per esprémer-me en el meu cant acompanyat de l'arpa.

Profundament agraïda.

Miquel Martí i Pol duu la poesia als ulls.

Miquel del mateix dia que vaig néixer, el 18.3.1982.

Alba Besora

En Miquel Martí i Pol m'és molt proper des de ben petita. Els seus llibres sempre tenen un lloc destacat a casa nostra i en parlem com d'un membre més de la família. Disfruto molt llegint la seva poesia i també tinc la sort de disfrutar de la seva companyia quan ens visita o quan el visitem.

Per molts anys, Miquel i molts petons.

Marta Besora

Sempre dic que m'estimo en Miquel com si fos un avi. Del meu nom, Marta, n'és ell el responsable, perquè feia pocs anys que havia publicat el llibre *Estimada Marta* i, als pares, els va semblar que era el més adequat. I guardo com un dels millors tresors aquest llibre amb una dedicatòria d'en

Francesc Bombí

Un dia jo era en una biblioteca de la Diputació de Barcelona. Davant meu hi havia dues noies estudiant alguna assignatura amb molts números, vull dir que no era pas literatura, no. Hi havia una pila de llibres, casualment, sobre la taula, entre els quals un de poemes de Miquel Martí i Pol. No en vaig veure el títol. L'una de les noies, curiosa, va deixar d'estudiar i es va posar a llegir-lo. Després de mig acabar-lo, se'n va anar. L'altra va agafar el llibre i el va estar llegint també una bona estona, i després també se'n va anar. No sé si més tard van tornar a llegir poesia de Martí i Pol o d'algú més, però el que és cert és que els va agradar. Crec que aquesta anècdota real ens indica la popularitat del poeta. Haurien llegit els poemes d'algú altre en comptes d'estudiar? Dels altres llibres, no en van tocar cap.

Alhora, la seva popularitat fa que segurament la seva imatge ens arribi força distorsionada pel mite, i que la seva imatge, de la mateixa manera, distorsioni la seva poesia. Però això són figures d'un altre paner.

Montserrat Bordanova

Recordo que molt amablement la seva esposa, Montserrat, i en Miquel Martí i Pol mateix ens van atendre, a un company de l'institut on jo treballava i a mi, a casa seva, a Roda de Ter. En tot moment va mostrar molt d'interès i molt bona disposició a ajudar-me en la meua tesi doctoral. Es va crear un ambient de complicitat que va arribar al seu punt més alt quan el meu company i jo li vàrem lliurar un treball d'un grup d'alumnes de tercer d'ESO. El treball era un estudi sobre l'ús de substantius, adjectius, verbs, etc., en alguns dels seus poemes. En veure els gràfics, els percentatges, etc., va quedar fascinat!! Mai no oblidaré la seva mirada encuriosida, il·lusionada, càlida, que ho expressava tot!!, juntament amb el seu somriure franc, ple de satisfacció.

Eulàlia Borrut

En Miquel Martí i Pol, el vaig conèixer el 21 de juliol de 97, a les sis de la tarda, al seu despatx que dóna al riu, a Roda de Ter. Des de llavors he continuat mantenint contacte personal amb el poeta.

Recordaré sempre aquesta data, perquè vaig tenir la sort de fer amistat amb una bellíssima família, en Miquel i la Montserrat. La meua amistat ha vingut de la interpretació gràfica dels seus poemes.

Per mi és molt més fàcil i precís de descriure'l a través dels meus dibuixos, perquè crec que em faltarien les paraules exactes per a expressar allò que en Martí i Pol posseeix: una humanitat i un fons immillorables que sorprenen; una mirada i un somriure que són increïbles i que em cridaren l'atenció

dels del primer moment: el seu somriure és el seu segell, d'una forta personalitat. Home que s'ha fet a ell mateix, afectuós i molt tendre i extraordinàriament positiu, t'obre les portes de la seva confiança.

Vull destacar també la Montserrat, que un dia m'ho demostrà tot, fent-me la persona més feliç i encarregant-me que pintés a l'oli el retrat de tots dos. Quan vaig baixar les escales de casa seva, no m'ho podia creure.

Per mi, en Martí i la Montserrat són excepcionals, tenen cura de les seves amistats, són encantadors i es fan estimar des del primer moment. De natural forma de ser, en Miquel arriba a tothom, a través dels seus poemes i a través d'una personalitat i un caràcter admirables, i d'aquell somriure que mai no perd.

Moltes gràcies.

Mònica Estruch

Vaig conèixer personalment en Miquel Martí i Pol quan estudiava filologia. Un grup d'estudiants vam decidir d'engegar una revista literària a la facultat i vam pensar en ell per a l'entrevista del primer número. La manera com ens va rebre, com ens va tractar, em va impressionar. Aquella senzillesa i, alhora, aquella lucidesa

que deixava entreveure em van despertar una profunda admiració. Des de la seva cadira de rodes ens va animar i engrescar, es va interessar per nosaltres i per tot allò que fèiem.

Amb la distància d'uns quants anys, em penso que aquell dia vaig guanyar un avi. Un avi amb un gran somriure per a regalar.

Jordi Muñoz

Fa uns mesos, en el transcurs d'un emotiu acte acadèmic, Miquel Martí i Pol refermava el plaer, i també la necessitat, de la lliure reflexió –fonament de llibertats– en el món del pensament únic. L'antimilitarisme –la in-submissió– comparteix una indòmita veu en els mots del poeta i amic, “contra aquest ritual d'odi i absències”, de fet militar. És, el d'en Martí i Pol, un vers a voltes plàcid i tendre, a vegades ardent, que convida a indagar, a endinsar-se pels racons de l'ànima en un íntim viatge cap a l'essència. I és alhora un vers que expressa i contagia una pregonia actitud de fidelitat en el compromís. Una actitud que incita, que exalta, que subratlla el gest rebel. I llavors es desbotona, com la mimosa, una càlida complicitat vital. “Que tot està per fer i tot és possible.”

Barcanova

Barcanova, editorial que es dirigeix molt especialment als infants i joves ha tingut la sort de poder fer arribar a aquests lectors una part de l'obra d'en Miquel Martí i Pol, poeta que és i ha estat clau a l'hora d'introduir a l'escola una gran riquesa d'energia evocadora de la poesia.

Gràcies per tot i per molts anys!

Xavier Bru de Sala

Si a més de disparar l'encenser, els homenatges poden ser també motiu de disceniment, diré que el meu Martí i Pol, el que rellegeixo amb gust, és el del període que va de *Vint-i-set poemes en tres temps* al *Primer llibre de Bloomsbury*, amb l'excepció d'*Estimada Marta* i, sobretot, de *L'àmbit de tots els àmbits*. Per què? No em resulta fàcil d'acceptar que un poeta capaç d'escriure per a ell i els interessats en la poesia s'hagués posat a escriure'n per als qui no en volen. Tants homenatges, doncs, com vulguin, però a condició que la plaça de poeta nacional quedi vacant per sempre més.

Eliseu Climent, Editorial 3i4

L'any 1993 s'editava el disc de Lluís Llach *Un pont de mar blava*, amb lletres de Miquel Martí i Pol. Cap institució catalana no va voler produir-ne el concert de presentació. Des de Tres i Quatre, des dels Premis Octubre, vàrem decidir de retre un calorós homenatge a Martí i Pol i a Llach. El concert se celebrà al pavelló de la Font de Sant Lluís i Martí i Pol hi presentà el llibre *Amb sang els compto*, que ja tenia compromès amb Edicions 62, però va accedir, sense dubtar, a publicar-lo en aquestes terres del sud. Aquella nit a València es trobaren entre nosaltres un fill de

Xavier Folch, Grup 62

Com a editor, he tingut el privilegi de publicar uns quants llibres de Miquel Martí i Pol, entre els quals, a Empúries, el que jo triaria entre tots, *Llibre d'absències*. I a Edicions 62 he impulsat la creació de la Biblioteca Martí i Pol, que anirà editant, en volums solts, tota l'obra del poeta.

Com a escriptor, Miquel Martí i Pol té una altíssima competència lingüística, però amb la modèstia que el caracteritza, sempre vol que els seus textos siguin corregits, si és possible, per Andreu Rossinyol. Un dels privilegis de l'editor és de llegir els versos del poeta abans que arribin a ser versos inoblidables, memòria del llegat popular.

Roda de Ter i un de Verges en un acte senzillament emotiu.

Carles-Jordi Guardiola, La Magrana

No voldria ser absent d'aquest homenatge a Miquel Martí i Pol i no em sento amb cor de dir gaires coses en aquest petit espai. Però tot ho puc resumir desitjant-te per molts anys i compartint una forta abraçada.

Antoni Morell

Vaig demanar a Miquel Martí i Pol —així ell ho explica en el pròleg del seu llibre *Andorra, postals i altres poemes*, editat per Serra Airosa del Principat d'Andorra per

primera vegada— que esmercés un poc del seu temps a Andorra, tan estimada per ell des dels anys 60.

Sorgiren aquells versos:

“I cal que siguis tu qui descobreixi que solament l'espai de tu mateix pot servir-te de càlid receptacle per aquell jo que dius tant que edifiques”.

Com que andorranitat significa, al meu modest entendre, identitat i solidaritat, Miquel és una grandella més dins les setanta grandelles que són els seus setanta anys. Em penso que perfectament podria ser andorrà honorari, tal com preveu la nostra actual constitució.

José Noriega, El Gato Gris

En Miquel, per a El Gato Gris-Ediciones de Poesía (Valladolid),

Isidor Cònsul, Enciclopèdia Catalana

Tenir la possibilitat de publicar obres d'en Miquel Martí i Pol representa, per a un editor, tres guanys alhora: 1) La certesa que es posa en circulació la veu d'una poesia de qualitat. 2) Saber que te les heus amb un autor popular, i que els seus llibres trobaran, sempre, una resposta satisfactòria del públic. 3) Que en el tracte personal, et trobes davant un tipus bonhomí i afable, de saviesa profunda i sempre a punt de col·laborar.

D'una altra banda, es tracta d'un poeta que genera bibliografia de tercers: antologies i estudis de la seva obra, i també les primeres aportacions biogràfiques. Dues de les joies d'Edicions Proa en aquest moment pertanyen a aquest àmbit: l'antologia triada i prologada per Ricard Torrents, i la primera tramesa de la seva biografia: Miquel Martí i Pol, l'arrel i l'escorça de la qual és autor Ignasi Pujades.

és un luxe d'ulls brillants i somriure de terra. Publicar a Valladolid el seu manuscrit, *Cinc esbossos de possibles variacions melangioses*, amb una intervenció espacial de l'arquitecte Enric Miralles, fou un somni de mar i d'altiplà que va fer-nos amics. La distribució de les dues obres de Martí i Pol publicades en territori castellanoparlant, l'una d'elles sense traduir, és una joiosa comprovació que la poesia continua essent una arma carregada de futur. Vaig adoptar la decisió de publicar aquestes primeres edicions perquè, al meu entenenent, la seva poesia destil·la una autenticitat i una densitat poc freqüents en un panorama poètic massa sovint plagat de pedanteria i de pretensions.

Miquel Plana

Vaig conèixer en Miquel Martí

i Pol l'any 1986. El 1987 veia la llum, en edició de bibliòfil, amb catorze aiguaforts originals meus, l'obra *Estimada Marta*. Després vingué *La nit*, cinc metres de cel, a la trepa, amb onze haikús del poeta. Hem mantingut una continuada amistat. Algunes col·laboracions, la més llarga ja fa sis anys que dura, uns poemes inèdits i una imatge meua com a record dels estudis de formació professional de la Garrotxa per als nois i noies que finalitzen aquesta etapa. Però allò que m'agradaria de deixar escrit en aquest espai, més que no pas el valor de la seva obra i els fets artístics, és la seva actitud personal, crítica, la seva bondat i generositat, que han estat un exemple constant tot el temps que fa que ens coneixem.

Amb el desig de poder afegir molts anys a la nostra amistat, juntament amb la Montserrat... Felicitats, MIQUEL!

HELIAND, una forma diferent de passar el seu temps d'oci. Des del cel les coses es veuen d'una altra manera.

**VOLS TURÍSTICS
DES DE 5.500 PTES.**

Més d'11 anys d'experiència!

Informació i reserves:
Telèfon 00 376 - 83 79 29

**HELIAND
ANDORRA
DES DEL CEL**

Ramon Besora, editor

Miquel, vas néixer el 1929 a Roda de Ter, a la plana de Vic: ets el poeta d'*El Poble*. A catorze anys entres a treballar en unes filatures, a la Blava: ets el poeta de *La Fàbrica*. Ets el poeta que fa una llarga creixença —endins, enfora, amunt—, ets el poeta de *L'arrel i l'escorça*, d'*El llarg viatge*, i ets un activista cultural a la Catalunya rural, home de teatre, de cinefòrums, de cantant de la Nova Cançó amb la guitarra sota el braç, fins que caus malalt, a quaranta anys, d'esclerosi múltiple, que et té emmanillat, i et quedes físicament amb la pell i l'os, sense veu (tu que enamoraves tothom per la veu) i la veu se't converteix en *La pell del violí* —el vers, la música—, i a partir d'aleshores escrius *Amb vidres a la sang* la teva *Crònica de demà*, una crònica feta d'intel·ligència i de desig.

Poemes fets d'intel·ligència, perquè ets un home lúcid, que en comptes de veure't reduït a una condició de vegetal, goses refer el camí de la poesia i obres portes al món de la poesia i al món dels lectors de poesia, l'un i l'altre avui aparentment aparcats en via morta.

Poemes plens de desig, perquè, la vida, te la jugues a cada vers, a cada pàgina, en això que tu anomenes el *Llibre dels sis sentits*: amb el sisè sentit —el de la Paraula— arrenques una cursa imparable i la teva *Estimada Marta* no és sinó la teva intensíssima manera d'explotar el teu intensíssim desig de viure i de *Preservar la veu* íntimament, comunitàriament, en l'àmbit obert d'una petita pàtria, *L'àmbit de tots els àmbits*.

Pere Farrés, professor de la UB

Guardo a casa el que devia ser el meu primer treball seriós de carrera, datat del març del 1974, que vaig titular "Una lectura de *La fàbrica* d'en Miquel Martí i Pol". La

Lluís Llach, cantant

Amb les sis ratlles que m'oferiu per parlar de la meua amistat amb en Miquel només puc dir que tots els escenaris que hauré de trepitjar en els temps que vindran i que puc imaginar, aquell que més m'escalfa l'ànima és el petit despatx del poeta, on tot veient passar el riu parlarem de les moltes coses que ens ajunten i riurem de les poques que ens separen. Això sí, sota la llum dels seus ulls i entre les bambolines del seu pensament.

Feliços setanta Miquel, i que ens puguis acompanyar molts anys més.

confecció del treball representà l'inici d'una coneixença amb el poeta de Roda, que sortosament encara dura. Amb tot, ja abans, cap el 67 o 68, ja havia vist en Martí i Pol a Manlleu, on havia vingut, com a "activista cultural", a presentar algun disc-fòrum i, si no m'erro, un recital del Raimon.

Rosa Pous, galerista

Vaig conèixer en Miquel un boirós matí de febrer del 1987, i la boira es fongué de sobte amb l'escalfor de la seva mirada. Confirmo des d'aquell dia la coherència de la persona i el poeta, virtut poc freqüent en aquest desgavellat món on ens pertoca de viure. Poeta estimat, solidari amb els altres, complaent amb els amics, espurna d'esperança i clara referència per a moltes de nosaltres. Agraeixo a la vida de comptar-me entre els amics d'en Miquel Martí i Pol.

Armand Quintana, escriptor

Amb en Miquel vam fer una bona amistat a través d'*Inquietud*, una revista sobre art i literatura que es va publicar a Vic des de l'any 1955 fins el 1966 i que va tenir un cert ressò; tots dos hi col·laboràvem. També érem membres del Cineclub Vic, anàvem junts per la

comarca a fer sessions de cinefòrum, on miràvem de parlar de llibertat en uns moments en què per reunir-se més de tres persones s'havia de demanar permís.

Durant bastant temps vaig seguir l'obra d'en Miquel mentre l'escrivia. Cada vegada que l'anava a veure em posava a les mans una llibreta amb poemes manuscrits perquè li'n donés l'opinió i els llegís en veu alta. Així podia copsar més bé l'efecte que li feien. Poca gent sap que en Miquel cantava molt bé, acompanyant-se amb la guitarra; solia fer-ho a les reunions amb els amics; tenia un casset més o menys domèstic enregistrat amb cançons pròpies i de poetes com Joan Oliver. Fins i tot havia intervingut, em sembla, en algun recital públic. Jo li vaig fer la presentació a Vic d'un dels llibres seus que més m'estimo, *Estimada Marta*.

Joan Rosaura, industrial

És fàcil d'estimar allò que admirem i, si com a poeta en Miquel és extraordinari, com a amic és admirable, en tots els sentits. La seva consideració envers tot i tothom, la mesura en el tracte, la set de justícia..., em fan pensar que la seva educació va més enllà de les formes i és de sentiments. En ell tot és autèntic, des del somriure seductor fins a les preocupacions socials que no el deixen acabar de ser feliç, malgrat que és conegut constantment com el poeta més llegit i més estimat. En ell tot forma part

d'una personalitat incapaç de fingir —si de cas de dissimular a voltes— emocions que els qui tenim la sort de descobrir fan que l'estimem encara més.

Segimon Serrallonga, poeta

En Miquel Martí i Pol té l'empenta dels grans. La cultura catalana té molts pares: la paternitat d'En Miquel és la paternitat dels grans. L'amistat és un bé que jeu viu al fons del seu esperit, que al llarg dels anys s'ha fet més vast i més fondo: de vegades penso que no hi arribo, de vegades sé que som tal com érem a l'època de lluita més difícil per aquesta llibertat que ara ens fa possible d'honorar-lo públicament com es mereix. Llegir poemes bons d'un amic tan entranyat és un goig doble. Desitjo amb gran ardor que la glòria no ens el cobreixi de vels, que resti també per fora l'home fort i lliure que ha estat sempre per dins.

Emili Teixidor, escriptor

Miquel Martí i Pol és un amic de tota la vida, des de la infantesa. Anàvem a la mateixa escola, en una sola aula i amb un sol mestre, i el record més antic és que compartíem el mateix pupitre, i un dia va desaparèixer. Ell

era més gran que jo i s'havia posat a treballar a una fàbrica del poble. Des del seu ingrés a la feina ens vèiem al vespre, ens deixàvem llibres, tenfem llargues converses al cap o al sòl del pont, i malgrat que els temes ens semblaven importantíssims no puc recordar-ne res. Segurament, la destil·lació d'aquells anys i aquelles converses es troben en els seus llibres. Llegint-los penso que hi ha coses que només jo puc entendre. Però tots els lectors deuen pensar això mateix, que és el que passa amb els bons poetes.

Ricard Torrents, rector de ia Universitat de Vic

Vaig conèixer Miquel Martí i Pol l'any 1955. El 1923 ell havia guanyat el premi de poesia Ossa Menor. El grup dels amics comuns del seminari, del qual jo era el més jove, havien publicat, l'any 1952, l'antologia *Estudiants de Vic*. A l'entorn del 1960 ens vàrem veure molt sovint. Hem treballat junts en tres revistes: una de nonada, de *Llengua i Literatura*, que promovia l'Antoni Pous des de Tubinga, amb Eugen Coseriu; *Oriflamma*, que ens portà a conèixer molta gent interessant, i *Reduccions. Revista de poesia*, que fa vint-i-tres anys que publiquem. Li vaig editar *Contes de la vila de R. i altres narracions* (1978) i vaig fer la tria i el pròleg de l'*Antologia poètica* d'edicions Proa, de la qual s'han fet successives edicions. L'última, d'ara mateix, l'he refeta pensant que fos el regal del setantè aniversari de l'amic.

Miquel Martí i Pol, amb els seus amics al mas Sopalmo, la casa del pintor alcoià Antoni Miró. A la fotografia podem veure, d'esquerra a dreta: Lluís Llach, Ausiàs Miró (fill del pintor), Antoni Miró, Martí i Pol i Sofia (dona d'Antoni Miró).

Josep M. Castellet, editor

Amb en Miquel ens vam conèixer els anys 50 i, encara que amb discontinuïtats molt llargues, no hem deixat de veure'ns. Em va convidar, fa molts anys, a casa seva, a Roda de Ter, però després no hi vaig tornar fins fa poc. He de confessar que he omplert aquestes absències llegint pràcticament tots els seus llibres, els quals vaig acabar editant —com a *Obra Completa*— quan era director literari d'Edicions 62. Ara, amb la distància del temps, puc dir que en Miquel ha estat i és un dels grans poetes catalans de la nostra època. Ho dic com a amic, però també com a crític literari i com a lector.